

Provinciale Staten van Zeeland
t.a.v. de voorzitter
Postbus 6001
4330 LA Middelburg

Onderwerp	Zaaknummer	Behandeld door	Verzonden
Zeeuws perspectief voor de Westerschelde	816438		

Middelburg, 18 augustus 2026

Geachte voorzitter,

In de Voorjaarsnota 2026 hebben wij aangekondigd te verkennen of een 'gezamenlijk toekomstperspectief voor de Westerschelde' mogelijk is. Op basis van deze verkenning hebben wij besloten een *Zeeuws perspectief voor de Westerschelde* op te stellen. Belangrijkste argumenten hiervoor zijn de slechte staat van de estuariene natuur, de risico's die dit kan opleveren voor economische ontwikkelingen voor Zeeland, Europese verplichtingen die volgen uit de Natuurherstelverordening en meerdere moties van uw Staten.

Door proactief een *Zeeuws perspectief voor de Westerschelde* op te stellen wachten we niet af hoe het Rijk de natuurherstelopgave wil invullen, maar geven we hier zelf richting aan. Hierbij werken we samen met Zeeuwse partijen, en stemmen we af met Rijkspartijen. Het *Zeeuws perspectief voor de Westerschelde* moet dienen als opstap naar een 'gedeeld toekomstperspectief voor de Westerschelde'. Door samen met Rijkspartijen toe te werken naar een gedeeld perspectief geven we ook invulling aan onze afspraak met Minister van Essen om dit (na)jaar het gesprek te voeren over de door het Rijk beoogde uitbreidingsdoelstelling van estuariene natuur in de Westerschelde. Met onze brief over de Natuurherstelverordening van 14 april jl. over hebben wij u hierover geïnformeerd. We borgen deze aanpak door deze afspraken vast te leggen in de Strategische Agenda Zeeland 2050.

Hieronder lichten wij nader toe waarom wij een '*Zeeuws perspectief voor de Westerschelde*' gaan opstellen, hoe we dat willen aanpakken, want onze planning is en op welke manier ons Zeeuws perspectief en het gedeeld toekomstperspectief zich verhouden tot andere trajecten. Hierbij betrekken we ook de verschillende door uw Staten aangenomen moties.

Natuurherstelopgave Westerschelde

Het Schelde-estuarium is een uniek, dynamisch gebied. In het Nederlandse deel van het estuarium, de Westerschelde, komen verschillende functies samen die elkaar sterk beïnvloeden. Dat maakt het een complex gebied als het gaat om het beleid en beheer. De Westerschelde is in 2009 aangewezen als Natura 2000-gebied. In dit Aanwijzingsbesluit is een uitbreidingsdoelstelling voor estuariene natuur opgenomen.

In de Scheldeverdragen van 2005 zijn afspraken gemaakt om de ecologische neerwaartse trend van het estuarium te keren en om te buigen in een opwaartse trend. Op basis van onderzoeken is geconstateerd dat het verbeteren van de kwaliteit op termijn mogelijk was, als er meer ruimte zou worden gecreëerd voor natuurlijke dynamische, fysische, chemische en biologische processen. Anders gezegd, toevoegen van ruimte verbetert de kwaliteit van de natuur. Voor 2030 is de taakstelling voor het Nederlandse deel in 2005 gekwantificeerd op een ordegrootte van 3.000 ha.

Met de Scheldeverdragen zijn in 2005 afspraken gemaakt om die ruimte stapsgewijs te creëren en tot 2010 de eerste stap te zetten. Dit heeft geleid tot de realisatie van het Natuurpakket Westerschelde (NPW).

Het NPW is in 2025 afgerond en heeft overeenkomstig de afspraken geleid tot de realisatie van 651 hectare estuariene natuur.

Mede omdat dit maatregelenpakket de eerste stap was van de in 2005 ingeschatte benodigde uitbreiding, hebben deze maatregelen de slechte staat van de natuur onvoldoende kunnen ombuigen.

In het kader van de internetconsultatie vernieuwing landelijke doelen voor Natura 2000 gebieden hebben wij u op 27 mei 2025 (kenmerk 666701) geïnformeerd over de 'slechte Staat van Instandhouding met neerwaartse trend' waar de estuariene natuur in de Westerschelde op dit moment nog steeds in verkeert. In de commissie Ruimte van 29 augustus 2025 hebben wij hierover ook met u gesproken. De uitbreidingsdoelstelling voor estuariene natuur is bij het vaststellen van de vernieuwde landelijke Natura 2000-doelen ongewijzigd overgenomen.

Met onze brief van 14 april jl. hebben we u geïnformeerd over de verplichtingen die uit de Natuurherstelverordening (NHV) volgen voor lidstaten. De natuurherstelverordening verplicht alle nationale overheden om een nationaal Natuurplan op te stellen. In dit plan moet worden beschreven op welke wijze invulling wordt gegeven aan verplichtingen om natuurherstel te realiseren en welke maatregelen worden ingezet om de natuur in stand te houden of te versterken. Daarbij geldt de verplichting dit herstel en benodigde uitbreiding gefaseerd in 2030, 2040 en 2050 te realiseren. Een ecologische analyse op basis van de NHV doelen zou kunnen leiden tot een kwantificering van de uitbreidingsdoelstelling van circa 4.000 ha estuariene natuur voor de Westerschelde. Dit is een scenario dat naar onze mening onbespreekbaar is. In het gesprek van 7 april jl. – waar overigens geen aantallen benodigde hectares zijn genoemd – is met de Minister afgesproken om de voorgenomen kwantificering uit te stellen tot het definitieve Natuurplan. De Minister moet het definitieve Natuurplan in september 2027 gereed hebben. Gelet op proceduredtijden betekent dat het Natuurplan in concept in maart 2027 gereed moet zijn. Voor die tijd moeten daarom afspraken zijn gemaakt.

Consequenties

De slechte staat van de natuur levert juridische risico's op voor het mogelijk maken van majeure projecten in en nabij de Westerschelde. Als voorbeeld noemen wij de voorbereidingen door het ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK) van het projectbesluit voor het project 380 kV netuitbreiding Zeeuws-Vlaanderen en de locatiekeuze voor nieuwe kerncentrales.

Als we kijken naar de economisch noodzakelijke trajecten die op stapel staan, bijvoorbeeld de 380kV-netuitbreiding, constateren we dat het herstel van de Westerschelde van groot economisch belang is. Al deze economische trajecten zullen namelijk een natuurvergunning nodig hebben. Ook voor dijkversterkingsprojecten gelden deze risico's. Weliswaar kunnen dijkversterkingsprojecten gezien worden als dwingende redenen van groot maatschappelijk belang, maar dan geldt nog steeds de verplichting om te compenseren om de algehele samenhang van het Natura 2000 gebied te behouden.

Bevoegdheden en samenwerkingsverbanden

De bevoegdheden voor het beleid en beheer van het Nederlandse deel van het Schelde-estuarium zijn belegd bij het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (IenW) en Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur (LVVN). Rijkswaterstaat is als uitvoeringsorganisatie verantwoordelijk voor het dagelijkse water- en vaarwegbeheer. Concrete invulling en afstemming van beleid en beheer vindt voornamelijk plaats in verschillende samenwerkingsverbanden, waar de ministeries, Rijkswaterstaat en regionale overheden in participeren. De belangrijkste zijn de samenwerking vanuit het Gebiedsoverleg Zuidwestelijke Delta en de Vlaams-Nederlandse Scheldec commissie (VNSC). Besluitvorming vindt meestal plaats in kleine stapjes, wordt veelal gezamenlijk gedaan en is voor een belangrijk deel de resultante van de bevoegdheden, belangen en inzet van de overige betrokken partijen. Zo is recent het Uitvoeringsprogramma Zuid Westelijke Delta 2050 vastgesteld. Recent heeft dat programma aandacht gekregen in de regionale media. Ook de VNSC werkt aan de herijking van de Lange Termijn Visie 2030 (LTV2030).

Als Provincie Zeeland zitten we in beide samenwerkingsverbanden zowel bestuurlijk als ambtelijk aan tafel. Wij beschikken daarbij niet over een zelfstandige, doorslaggevende bevoegdheid ten aanzien van het beleid en beheer, maar hebben vanuit onze positie in deze samenwerkingsverbanden wel invloed op de voorbereiding, afweging en totstandkoming van besluiten.

Rolopvatting

Wij constateren dat er momenteel sprake is van een patstelling in de besluitvorming voor natuurherstel in de Westerschelde. Tegelijkertijd is er een juridische realiteit die lijkt aan te sturen op gedwongen maatregelen voor herstel van estuariene natuur.

Wij zien dat onze partners in de Zuid Westelijke Delta daar stappen in zetten en dat het bevoegd gezag (de ministeries LNV en IenW) onderzoek laten doen naar synergiekansen tussen maatregelen voor waterveiligheid en natuurherstel. Daar komt bij dat we ook juridische risico's zien voor economische ontwikkelingen van Zeeland. Het is vanuit deze overwegingen dat wij de komende periode willen benutten om vanuit een proactieve en constructieve houding, samen met Zeeuwse overheden en belanghebbende organisaties, en in afstemming Vlaanderen, naar een 'Zeeuws perspectief voor de Westerschelde' toe willen werken. Belangrijke uitgangspunten daarbij zullen beleidskaders zijn uit onze Omgevingsvisie, zoals integraliteit, uitvoerbaarheid en meervoudig ruimtegebruik.

Wij zijn voornemens deze afspraak vast te leggen in het fundament van de Strategische Agenda Zeeland 2050. Met deze afspraak verandert er niets aan het feit dat het Ministerie van LNV uiteindelijk wettelijk verantwoordelijk is voor de natuurherstelopgave in de Westerschelde. Maar "borgen" we wel onze eigen inbreng in dit proces en oefenen we invloed uit op hetgeen uiteindelijk in het Natuurplan over herstel van estuariene natuur wordt opgeschreven.

In de volgende paragrafen lichten we nader toe wat we bedoelen met het 'Zeeuws perspectief voor de Westerschelde', dat we dit gebruiken als opstap naar het 'gedeeld toekomstperspectief voor de Westerschelde' en wat we daarvoor gaan doen.

Zeeuws perspectief voor de Westerschelde

In onze optiek kan natuurherstel niet los gezien worden van andere functies en belangen in en om de Westerschelde. In het maatschappelijk debat over de Westerschelde zien wij een aantal thema's en vraagstukken (zeer) regelmatig aan de orde komen. Andere thema's en vraagstukken blijven hierbij onbesproken. Om tot evenwichtige, integrale afwegingen te kunnen komen is het ons inziens noodzakelijk dat alle relevante thema's en vraagstukken feitelijk worden belicht.

Als eerste stap om te komen tot een Zeeuws perspectief starten wij daarom als Provincie met het opstellen van 'Het verhaal van de Westerschelde – een feitenbasis'. Hierbij willen wij beschikbare feitelijke informatie, wetenschappelijke inzichten en de geldende juridische verplichtingen voor de thema's natuur, economie, waterveiligheid, landbouw, energietransitie, juridische betekenis van de Scheldeverdragen en recreatie en toerisme bundelen. Voor het thema waterveiligheid is hierbij het project Weerbare Westerschelde en onze eigen strategie zeespiegelstijging en waterveiligheid actueel. Hier komen we verderop in deze brief op terug. In deze feitenbasis zal ook aandacht zijn voor de onderwerpen 'zeewaarts' en 'verondiepen', en zullen we antwoord geven op de nog openstaande Statenvraag Vaargeul Westerschelde (10 maart jl., kenmerk 816645, vraag 7) over de economische betekenis van de Westerschelde in relatie tot de vaargeul.

Wij betrekken de relevante Zeeuwse stakeholders en overheden om 'Het verhaal van de Westerschelde – een feitenbasis' te bespreken, aan te vullen en waar nodig aan te scherpen. Ons voorstel is om 'Het verhaal van de Westerschelde – een feitenbasis' in een GS informatiesessie dit najaar nader aan u toe te lichten.

De tweede stap is het uitwerken van een Zeeuws perspectief voor de Westerschelde. De concrete uitwerking en aanpak zal mede afhankelijk zijn van de resultaten van de besprekingen in de eerste stap en de (tussen)resultaten van andere projecten en ontwikkelingen (zoals beschreven in de volgende alinea). Waar de eerste stap een afgebakende, projectmatige aanpak kent, vraagt het opstellen van een Zeeuws perspectief op de Westerschelde een meer procesmatige aanpak. Komend najaar willen we dit proces met de andere Zeeuwse overheden en de Zeeuwse stakeholders verder vormgeven en uitwerken. Hierbij stemmen we uiteraard ook af met de ministeries van IenW en LNV.

Andere projecten en ontwikkelingen

Naast het Zeeuws perspectief voor de Westerschelde zijn ook een aantal andere trajecten en projecten actueel, welke niet los gezien kunnen worden van onze inspanning om samen met Rijkspartijen een gedeeld toekomstperspectief voor de Westerschelde op te stellen. De meest relevante zijn:

- Natuurplan (NHV);

- Weerbare Westerschelde;
- Voorkeursstrategie Zuidwestelijke Delta (Deltaprogramma);
- Kennisprogramma zeespiegelstijging;
- Zeeuwse Strategie zeespiegelstijging en waterveiligheid;
- Herijking van de LTV2030 (VNSC);
- Pilot Welzinge en Schorerpolder (PAGW);
- Beheerplan Westerschelde & Saefthinge.

Met name het project Weerbare Westerschelde is voor de ministeries belangrijk. Daarom lichten we hieronder kort de aanleiding, het doel en onze betrokkenheid van dat project toe.

Weerbare Westerschelde

Met onze brief over de Zeeuwse strategie waterveiligheid en zeespiegelstijging (d.d. 22 oktober 2025, kenmerk 772433) hebben wij u onder andere geïnformeerd over het lopende dijkversterkingstraject Zak van Zuid-Beveland en onze vraag aan de Rijkspartijen om een verkenning te doen naar de mogelijkheden van alternatieve vormen van kustverdediging. De ministeries van LNV en IenW hebben deze verkenning opgestart. Hierbij wordt niet alleen naar de Hoedekenskerkepolder gekeken, maar naar de hele Westerschelde. Voor de ministeries moet deze verkenning inzicht gaan geven in welke gebieden en op welke wijze maatregelen rondom waterveiligheid te combineren zijn met herstel van estuariene natuur in de Westerschelde. Dit project sluit goed aan bij het streven van het Rijk naar een goede ruimtelijke inpassing en meervoudig ruimtegebruik. Een kansrijk voorbeeld hiervan zijn synergiekansen van natuurherstel met waterveiligheid op lange termijn. Bij beantwoording van Kamervragen over Natuurdoelen voor de Westerschelde (lid Flach, 2 december 2025, kenmerk DGNV-GWW / 102404833) heeft de Minister dit ook aangegeven. Ook in het gesprek op 7 april jl. met de Minister heeft hij deze synergiekansen ingebracht en is het belang van meervoudig ruimtegebruik expliciet benoemd.

Wij hebben betrokkenheid bij dit project, zodat wij enerzijds kennis, expertise en Zeeuwse bestuurlijke wensen kunnen inbrengen. En anderzijds kunnen we daarmee ook kennis nemen van de (tussen)resultaten en de koppeling leggen met andere lopende dossiers en het Zeeuws perspectief voor de Westerschelde.

Zeeuwse Strategie zeespiegelstijging en waterveiligheid

Op 17 april 2026 hebben uw Staten besloten om een Zeeuwse strategie zeespiegelstijging en waterveiligheid op te stellen. Binnen deze strategie worden drie verschillende deelgebieden onderscheiden, te weten de Zeeuwse kust (Voordelta), de noordelijke bassins (waaronder de Oosterschelde en de Grevelingen) en de Westerschelde. Per deelgebied wordt een rapportage opgesteld met daarin een overzicht van de voor- en nadelen van de verschillende denkrichtingen voor de waterveiligheid, de beschikbaarheid van zoetwater en het ruimtegebruik wat daarmee gepaard gaat. Het deelrapport Westerschelde wordt momenteel opgesteld en zal medio september in concept gereed zijn.

In het debat van 17 april jl. heeft u de motie “onderzoek robuuste maatregelen waterveiligheid en natuurkwaliteit Westerschelde” aangenomen, waarbij ook verwezen wordt naar het project Weerbare Westerschelde. Als antwoord op uw eerste vraag in deze motie kunnen wij u informeren dat het Ministerie van IenW niet bereid is het aspect verondiepen te betrekken bij het onderzoek Weerbare Westerschelde. Om die reden werken we uw vragen uit bij de lopende onderzoeken in het kader van de Zeeuwse strategie zeespiegelstijging en waterveiligheid. De relevante uitkomsten voor het deelgebied Westerschelde zullen we betrekken bij ‘Het verhaal van de Westerschelde – een feitenbasis’.

‘Zeeuws perspectief’ versus ‘gedeeld toekomstperspectief’ voor de Westerschelde

We spreken in deze brief over een ‘Zeeuws perspectief voor de Westerschelde’ en een ‘gedeeld toekomstperspectief voor de Westerschelde’. Het verschil tussen beide perspectieven is als volgt. Het Zeeuws perspectief werken we uit met Zeeuwse overheden en relevante stakeholders. Zoals hiervoor toegelicht doen we dat in twee stappen; eerst stellen we ‘Het verhaal van de Westerschelde – een feitenbasis’ op. De tweede stap is het vorm geven en toewerken naar een Zeeuws perspectief voor de Westerschelde. Wij streven ernaar om het Zeeuwse perspectief nog dit jaar uit te werken en met u te bespreken. Hierbij mikken we op de laatste Statenvergadering van 2026. Wij realiseren ons dat dit een

uitdagende planning is, maar het is wel onze inzet. Voor de Zeeuws strategie Zeespiegelstijging en waterveiligheid geldt overigens een vergelijkbare planning.

De uitkomsten van het debat met uw Staten zullen onze inzet bepalen om van een Zeeuws perspectief samen met Rijkspartijen naar een gedeeld toekomstperspectief voor de Westerschelde toe te werken. Dit gedeeld toekomstperspectief moet in maart 2027 gereed zijn. Ons streven is dus dat het gedeeld perspectief gedragen wordt door zowel Rijkspartijen als de Zeeuwse overheden, en dat dit als basis kan dienen voor onder andere het Natuurplan.

Tot slot

Op 19 september 2025 heeft uw Staten de motie “Afstand nemen van wisselpolders uit Zeeland 2050” aangenomen, waarin u ons college oproept *‘om geen stappen meer te zetten richting wisselpolders als waterkerende landschappen voordat de Staten zich daarover hebben uitgesproken’*. Met deze aanpak geven we invulling aan uw wens voor een breed maatschappelijk debat over de toekomst van de Westerschelde.

Wij realiseren ons terdege dat zowel in uw Staten als ook bij volksvertegenwoordigers van de Algemene Vergadering en gemeenteraden herstel van estuariene natuur buiten de grenzen van het huidige Natura 2000-gebied schuurt met wensen en standpunten van een deel van de Zeeuwse volksvertegenwoordiging. Tegelijkertijd constateren wij dat we ons te verhouden hebben tot de juridische realiteit, belangen van andere partijen, zoals de projecten die in het kader van de energietransitie uitgevoerd moeten worden, en onze eigen beleidskaders integraliteit, uitvoerbaarheid en meervoudig ruimtegebruik zoals vastgelegd in de Omgevingsvisie. Vanuit dit bewustzijn werken wij het Zeeuws perspectief voor de Westerschelde uit, met afwegingen die recht doen aan alle belangen en opgaves, van zowel de huidige als toekomstige generaties.

Wij vertrouwen erop u hiermee voor dit moment voldoende te hebben geïnformeerd en zien uit naar het gesprek met uw Staten over het Zeeuws perspectief voor de Westerschelde.

Met vriendelijke groet,

Gedeputeerde Staten van Zeeland,

H.M. de Jonge
Voorzitter

Waarnemend drs. L.M.L.M. Prevaes
Secretaris-algemeen directeur

Noem in uw contact met ons steeds het zaaknummer. Dit staat bovenaan deze brief.